

Neuvoston päätelmät elinluovutuksista ja elinsiirroista

(2012/C 396/03)

EUROOPAN UNIONIN NEUVOSTO

PALAUTTAA MIELEEN seuraavaa:

- komission tiedonannon ”Elinluovutuksia ja elinsiirtoja koskeva toimintasuunnitelma (2009–2015): jäsenvaltioiden yhteistyön tiivistäminen”⁽¹⁾, jossa tuodaan esiin 10 ensisijais-toimea auttamaan jäsenvaltioita käsittelemään elinluovutuksiin ja elinsiirtoihin liittyviä kolmea keskeistä haastetta: 1) elinten saatavuuden lisääminen, 2) elinsiirtojärjestelmien tehokkuuden ja toimivuuden parantaminen ja 3) laadun ja turvallisuuden parantaminen.

I ELINTEN SAATAVUUDEN LISÄÄMINEN

1. PANEE TYYTYVÄISENÄ MERKILLE:

- kansallisten ohjelmien kehittämisen toimien tehostamiseksi kuolleelta luovutusmenettelyn eri vaiheissa (elinluovuttajien tunnistaminen, elinten säilyttäminen, talteenotto, kuljetus),
- eurooppalaisen käsikirjan laatimisen elävältä luovutuskäytänteistä munuaisten ja maksan siirtoja varten,
- parhaiden käytänteiden levittämisen esimerkiksi eurooppalaisen käsikirjan välityksellä elinluovutuskoordinaatiojärjestelmien perustamiseksi ja ylläpitämiseksi kuolleelta luovutuksia varten,
- suunnitellun kokonaisvaltaisen katsauksen kansallisista luovuttajansuostumusjärjestelmistä ja pyrkimykset saada tehohoidon ammattihenkilöstö osallistumaan kuolleelta luovutusmenettelyyn,
- ammatillisten yhteisöjen roolin, esimerkiksi elinsiirron eurooppalainen yhteisö ESOT ja sen jaosto, eurooppalainen elintensiirtojen koordinaattorien järjestö ja eurooppalainen elintenluovutuskomitea (ETCO, EDC),
- jäsenvaltioiden pyrkimykset kehitettäessä edelleen elävältä luovutusohjelmia varmistamalla elävän luovuttajan kokonaisvaltainen suojelu, josta keskusteltiin terveysministerien epävirallisessa kokouksessa 10. ja 11. heinäkuuta 2012,
- kansallisten tiedotuskampanjoiden järjestämisen ja eurooppalaiset aloitteet, kuten Euroopan neuvoston järjes-

tämät eurooppalaiset elinluovutuspäivät ja Euroopan komission järjestämät elinluovutusta ja elinsiirtoa käsittelevät journalistien työpajat,

- parhaiden käytänteiden ja koulutusohjelmien kehittämisen kansallisella ja EU:n tasolla EU:n terveysalan toimintaohjelman tuella.

2. PALAUTTAA MIELEEN seuraavaa:

- on tärkeää kannustaa ihmisiä sitoutumaan elinten luovutukseen kuoleman jälkeen,
- on tärkeää asettaa etusijalle elinluovutukset kuolleilta luovuttajilta,
- potilaiden elämänlaatu on parantunut ja munuaissiirtojen kustannustehokkuus on korkea verrattuna pitkälle edenneen munuaistaudin dialyysihoitoon, kuten esimerkiksi viranomaiset Yhdistyneessä kuningaskunnassa (Department of Health, 2009) tai Ranskassa (Haute Autorité de Santé, 2010) ovat analysoineet,
- potilailla, jotka tarvitsevat muiden elinten siirtoja hengen pelastamiseksi, ei ole lääketieteellisiä vaihtoehtoja,
- kunkin jäsenvaltion on selkeästi määriteltävä ja organisoitava luovuttajan suostumusjärjestelmät ja hoidettava odotusluettelot kansallisella tasolla avoimella tavalla, vaikka tämä kuuluukin kansallisen toimivallan piiriin,
- jäsenvaltioiden on suojeltava eläviä luovuttajia luovutusmenettelyyn liittyviltä mahdollisilta riskeiltä ja fyysisiltä ja taloudellisilta haitoilta ja varmistettava direktiivin 2010/53/EU mukainen vapaaehtoisesti ja maksutta tapahtuva luovutus,
- on tärkeää harjoittaa avointa ja kokonaisvaltaista tiedotamista yleisen luottamuksen lisäämiseksi elinluovutuksiin kuolleilta ja luovutuksiin eläviltä perustuvien luovutusjärjestelmien arvoon,
- on korostettava tehohoidon ja ensihoidon ammattihenkilöstön vastuuta ja otettava elinten luovutus mukaan saattohoidon yhteydessä tehtäviin päätöksiin,
- elinten poistamista elävältä henkilöltä elinsiirtoa varten on harkittava huolellisesti tapauskohtaisesti ottaen huomioon asianmukaiset kriteerit, erityisesti periaate, jonka mukaan ihmiskehoa ei pitäisi käyttää taloudellisen hyödyn saamiseen.

⁽¹⁾ 16545/08 (KOM(2008) 819 lopullinen)

3. PYYTÄÄ JÄSENVALTIOITA:

- 1) jakamaan edelleen asiantuntemusta elinluovutus- ja elinsiirto-ohjelmien kaikista keskeisistä näkökohdista vastaavuuksista oppimista varten ja jotta elimiä olisi saatavilla enemmän,
- 2) kouluttamaan jatkuvasti kuolleelta luovutukseen ja elinsiirtoihin osallistuvaa ammattihenkilöstöä, mukaan lukien elinluovutuskoordinaattorit ja tehohoidon ja ensihoidon yksiköiden henkilöstö,
- 3) jakamaan tietoa kansallisista luovuttajansuostumusjärjestelmistään,
- 4) perustamaan kokonaisvaltaisia mekanismeja elävien luovuttajien suojelemiseksi, mihin kuuluu seurantarekisterien tai -kirjanpidon luominen direktiivin 2010/53/EU vaatimusten mukaisesti,
- 5) perustamaan avoimet ja viralliset mekanismit aiheutuneiden kustannusten ja tarvittaessa elävältä luovutusmenettelyyn suoraan liittyvien tulonmenetysten korvaamiseksi eläville luovuttajille,
- 6) parantamaan potilaiden ja heidän perheidensä tietoisuutta erilaisista elinsiirtovaihtoehdoista, mukaan lukien elinsiirtoista kuolleilta ja eläviltä luovuttajilta sekä muista vaihtoehtoisista korvaavista hoidoista. Parantamaan tiedottamista elinluovutuksista ja elinsiirroista yleensä ja saamaan terveydenhoidon ammattilaiset antamaan asianmukaista tietoa elinten luovutuksesta,
- 7) vaihtamaan tietoja tiedottamisstrategioistaan ja tiedottamaan proaktiivisesti yleisölle, myös käyttämällä sosiaalista mediaa,
- 8) kehittämään ja parantamaan tarvittaessa ohjelmia yhteistyön tekemiseksi tehohoidon ja ensihoidon ammattihenkilöstön kanssa yhdessä kansallisten ja kansainvälisten ammatillisten yhdistysten kanssa mahdollisten luovuttajien tunnistamisen optimoimiseksi ja kuolleelta luovutusmenettelyä toteuttamiseksi.

II ELINSIIRTOJÄRJESTELMIEN TEHOKKUUDEN JA TOIMIVUUDEN PARANTAMINEN

4. PANEE TYYTYVÄISENÄ MERKILLE:

- jäsenvaltioiden välisten kahden- ja monenvälisten, elinten ja potilaiden vaihtamista koskevien sopimusten teon ja täytäntöönpanon, joissa noudatetaan Madridin päätöslauselmassa⁽¹⁾ määritettyä omavaraisuusperiaatetta elinten siirrossa,

⁽¹⁾ Madridin päätöslauselma elinten luovutuksesta ja elinsiirrosta. National responsibilities in meeting the needs of patients, guided by the WHO principles. Transplantation 2011; 91(11S): S29- S31.

- yhteistyösopimusten perustamisen kansallisten elinsiirtöjärjestöjen välillä, kuten South Transplant Alliance,
- asiantuntemuksen jakamisen luovutusjärjestelmistä jäsenvaltioiden toimivaltaisten viranomaisten välillä ja eurooppalaisten elinvaihtöjärjestöjen, varsinkin Eurotransplantin ja Scandiatransplantin, kanssa.

5. PALAUTTAA MIELEEN seuraavaa:

- jäsenvaltioiden välisten kahden- ja monenvälisten sopimusten teon ja täytäntöönpanon ansiosta on olemassa merkittäviä mahdollisuuksia hoitaa useampia potilaita ja käyttää yhä useampia saatavilla olevia elimiä tehokkaasti jäsenvaltioissa,
- tarvitaan riittävät hallinnolliset valmiudet perustettaessa kansalliset viranomaiset direktiivin 2010/53/EU mukaisesti,
- elinten laitton kauppa loukkaa sellaisia perusihmisoikeuksia kuin ihmisarvoa ja fyysistä koskemattomuutta koskevia oikeuksia ja vaikuttaa kielteisesti yleiseen luottamukseen ja mahdollisten luovuttajien halukkuuteen luovuttaa elimiä,
- joitakin elinten luovuttamisen tieteellisiä ja organisatorisia näkökohtia koskevien tietojen ja tutkimuksen vähäisyys ja tarpeellisen osaamisen puute joillakin aloilla rajoittavat elinsiirtotoiminnan kehittämistä EU:ssa.

6. PYYTÄÄ JÄSENVALTIOITA:

- 1) pyrkimään tekemään kumppanuussopimuksia, jos niissä on alle 10 kuollutta luovuttajaa miljoonaa asukasta kohti tai jos niiden alueella ei ole tiettyjä elinsiirto-ohjelmia,
- 2) käyttämään tarvittaessa yhteisön välineitä kansallisten elinsiirtovalmiuksien kehittämiseksi,
- 3) jakamaan edelleen tietoa elinsiirtotoiminnan perustamisesta ja rahoittamisesta ja sen valvonnasta,
- 4) harjoittamaan rajatylittävää elinten vaihtoa, kuten osallistumaan vuonna 2013 alkavaan rajatylittäviä elinten vaihtosopimuksia koskevaan yhteiseen toimintaan,
- 5) tukemaan tarvittaessa kansallista ja kansainvälistä yhteistyötä elinsiirtoviranomaisten sekä poliisin ja tullin välillä elinten laittoman kaupan havaitsemiseksi ja estämiseksi.

7. PYYTÄÄ EUROOPAN KOMISSIOTA:

- 1) sisällyttämään elinsiirron ihmiskaupan vastaisten EU:n aloitteiden ⁽¹⁾ soveltamisalaan Maailman terveysjärjestön ja Euroopan neuvoston suositusten mukaisesti,
- 2) käsittelemään tutkimusta elinsiirron teknisistä ja organisatorisista näkökohdista eurooppalaisen tutkimusohjelman Horisontti 2020 puitteissa.

III LAADUN JA TURVALLISUUDEN PARANTAMINEN

8. PALAUTTAA MIELEEN seuraavaa:

- direktiivillä 2010/53/EU asetetaan elinsiirtoon tarkoitettujen ihmiselinten laatua ja turvallisuutta koskevat vähimmäisvaatimukset,

— on lisättävä tietoa terveysvaikutuksista elinsiirtopotilaissa elinsiirtotoiminnan optimoimiseksi ottaen huomioon elinten niukkuus.

9. PYYTÄÄ JÄSENVALTIOITA:

- 1) jakamaan tietoa jäsenvaltioiden talteenotto-organisaatioiden ja elinsiirtokeskusten kansallisista hyväksyntämenetelyistä,
- 2) jakamaan asiantuntemusta ”laajennetuilla kriteereillä valituilta luovuttajilta” (esimerkiksi vanhemmilta luovuttajilta) saatujen elinten siirrosta saatavilla olevien elinten määrän lisäämiseksi asettaen samalla laatu- ja turvallisuusrajat tällaiselle käytännölle,
- 3) keräämään ja jakamaan tietoja laadusta ja turvallisuudesta ja luomaan vakioidut potilaanseurantarekisterit yhteisesti kehitettyjen ja sovittujen mallien pohjalta.

⁽¹⁾ Direktiivi 2011/36/EU ihmiskaupan ehkäisemisestä ja torjumisesta sekä ihmiskaupan uhrien suojelemisesta (EUVL L 101/1, 15.4.2011).